نامه به سردبیر

# معضلات پیش روی چاپ مقالات کیفی در مقطع دکترای پرستاری

اکرم ثناگو، لیلا جویباری، زینب ابراهیم پور موزیرجی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ فروردین ۱۴۰۱؛ ۲۲(۳): ۲۵ تا ۲۶
DOI: 10.48305/22.52

## سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

مقطع دکتری پرستاری جهت توسعه علم مورد نیاز است و دانشجویان را آماده می‌کند تا در ساخت بدنه دانش مشارکت نمایند. در واقع هدف از این دوره ایجاد شایستگی‌های حرفه‌ای، تربیت محققین نقاد و خلاق است که برای گسترش دانش ضروری است(۱). با نظر به اهمیت پژوهش در دانشگاه، نقش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در فرایند پژوهش و توسعه تحقیقات در جامعه بیش از پیش اهمیت دارد. جهت سامان بخشیدن به امر پژوهش، شناسایی نقاط ضعف و قوت مربوط به تحقیقات، بررسی نارسایی‌ها و عوامل بازدارنده امری ضروری است که بایست جهت تحقق اهداف پژوهشی مورد توجه قرار گیرد(۲). در این راستا یکی از موارد مهم آموزشی که در دوره دکتری مطرح است، ارائه مقاله حاصل از رساله، به عنوان پیش‌شرط دفاع و فارغ‌التحصیلی از این مقطع است(۳). در سال‌های اخیر پژوهشگران در مقاطع تحصیلات تکمیلی به دلایل مختلف به انجام تحقیقات کیفی روی آورده‌اند، اما مشکلاتی در این نوع مقالات و در مرحله داوری آن‌ها وجود دارد. به طوری که عموماً نویسندگان با چالش‌های اساسی در تحقیقات کیفی روبرو هستند(٤). به نظر می‌رسد چالش‌های بسیاری در زمینه ارائه مقاله به عنوان پیش‌شرط دفاع وجود دارد. اثرات تحریم بر چاپ مقالات خارجی نیز از مواردی است که بر این مشکلات می‌افزاید(۳). علاوه بر این معضلاتی هم در زمینه چاپ مقالات به خصوص مقالات کیفی وجود دارد(٥). با توجه به اهمیت موضوع و شایع بودن آن مطالعات نیز به بررسی موانع مهم پژوهشی پرداخته‌اند(٦). مجموعه‌ای از عوامل اعم از تهیه و تدوین طرح پژوهشی، مشکلات در اجرای طرح، مسائل اداری، مدیریتی و عوامل فردی بر مسیر فعالیت‌های تحقیقاتی تأثیر می‌گذارند(۷) و البته این امر را می‌توان ناشی از رشد تحصیلات تکمیلی و افزایش حجم کار نیز دانست(۲).

با افزایش استفاده از رویکرد پژوهشی کیفی در مقطع دکتری و کمبود مجلات تخصصی پرستاری با نمایه ISI و محدودیت موضوعات مورد پذیرش مجلات، با حجم بزرگی از مقالات در مجلات مواجه هستیم. از طرفی افزایش حساسیت‌های مجلات برای چاپ مقالاتی با کیفیت بالاتر و سخت‌گیری‌های بیش از حد بر این دشواری‌ها می‌افزاید. در این میان، دانشجویان مقطع

* **نویسنده مسؤول:** زینب ابراهیم‌پور موزیرجی، دانشجوی دکتری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
ebrahimpour.z@goums.ac.ir
دکتر اکرم ثناگو (دانشیار)، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.(sanagoo@goums.ac.ir)؛ دکتر لیلا جویباری (استاد)، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران. (jouybari@goums.ac.ir)
**تاریخ دریافت مقاله:** ۱۴۰۰/۱۱/۲۳، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۲۴



[ Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: DOI: 10.48305/22.52 ]

دکتری در انتظار پذیرش یا چاپ مقاله جهت انجام دفاع، زمان طولانی را سردرگم بوده و به سختی سپری می‌نمایند. محدودیت زمانی ارائه مقاله، تأخیر در پذیرش و یا چاپ مقاله، انتظار و ترس از رد شدن مقاله از دغدغه‌های مهم دانشجویان دوره دکتری است. علاوه بر این با مسائل مختلفی مانند فشار اقتصادی، فشار محیط کاری برای بازگشت سریع تر به کار، بومی نبودن، رسیدن به سنوات، از دست دادن فرصت شرکت در فراخوان و یافتن جایگاه شغلی مواجه هستند. این مسائل خود از مواردی است که می‌تواند منجر به کاهش کیفیت پژوهشی دوره دکتری گردد. اعمال نفوذ در فرایند داوری، وجود رابطه در برخی از مجلات برای چاپ، داوری نامناسب، ماهیت تفسیری پژوهش‌های کیفی، امر را دشوارتر می‌نماید. پای‌بند نبودن مجلات به زمان ارائه شده در مجله، سپری شدن زمان که برای دانشجویان بسیار مهم است و گاه نتیجه آن رد مقاله است، به همراه بار روانی آن با هزینه‌های اضافی همراه است که دانشجویان این مقطع متحمل می‌شوند و گاه منجر به آن می‌شود که دانشجوی مقطع دکتری، به عنوان بالاترین مرحله تحصیلی و تولید علم، جهت حل این مشکلات به استفاده از راه‌کارهایی مانند کمک از رابطهای پژوهشی مجلات و اخذ پذیرش از مجلات با پرداخت مبالغ هنگفت و با کیفیت پایین مقالات روی آورند. نویسنده ذکر نقل قولی از یک دانشجو را در این جا لازم می‌داند *"... مجبور شدم هزینه هنگفتی رو بدم و مقاله‌ام رو به واسطه بدم تا برام اکسپت بگیره. هرچند برای این کار هم کلی استرس کشیدم، چون بعضی از مجلات ممکنه جعلی باشه، یا بعضی مؤسسه‌ها ممکنه سوء استفاده مالی بکنند، ولی دیگه چاره ای نداشتم ..."*

با توجه به اهمیت نقش پژوهش کیفی و بنیادی بودن یافته‌های آن در مقطع دکتری پرستاری، که می‌تواند انعکاسی از شرایط بستر اجتماع بوده و مبنای برنامه‌ریزی‌های مناسبی باشد، انتظار می‌رود سیاست‌گذاران پژوهش جهت حل این معضلات چاره‌ای بیندیشند. پیشنهاد می‌شود با افزایش و یا بهبود بسترسازی مجلات کیفی پرستاری به همراه داوران متخصص در این زمینه، نظارت بر چارچوب زمانی پیشنهادی مجلات جهت کاهش زمان انتظار برای دریافت نظرات داروی، ایجاد تشویق و دادن امتیاز به داوران جهت افزایش انگیزه آن‌ها، بتوان گامی مؤثر در این زمینه برداشت و به بهبود این شرایط کمک شایانی نمود.

## منابع


1. Borzou SR, Oshvandi K, Cheraghi F, Moayed MS. [Comparative Study of Nursing PhD Education System and Curriculum in Iran and John Hopkins School of Nursing]. Education Strategies in Medical Sciences. 2016; 9(3): 194-205.[Persian]
2. Hakkak M, Hozni S, Morovati H, Akhlaghi T. [Research Diagnosis in Postgraduate Students of Guilan University of Medical Sciences]. Research in Medical Education. 2018; 10(2): 46-57.[Persian]
3. Zabihi Fard A, Fadavi MS, Saedian Khorasgani N. [Challenges of dissertation writing based on the lived experiences of doctoral students at Islamic Azad University]. Educational Development of Jundishapur. 2021; 12(1): 214-21.[Persian]
4. Bahrami M. [A Critical Review of Qualitative Articles in Journals' Review Process: a Descriptive Exploratory Study]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(5): 411-422.[Persian]
5. Farhadpoor MR. [Investigation the barriers of the dissertation-based scientific products of Khuzestan science and research branch of Islamic Azad University Students]. Higher Education Letter. 2016; 8(32): 53-76.[Persian]
6. Batooli Z, Nazari M. [The features of social research network for facilitating research activities from medical sciences researchers' perspective]. Journal of Payavard Salamat. 2014; 8 (4) 316-331.[Persian]
7. Sotodeh Asl N, Ghorbani R, Rashidy-Pour A. [Viewpoints of faculty members of Semnan University of Medical Sciences about research barriers]. Koomesh. 2014; 16 (1) 1-7.[Persian].




[ Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-24 ]

[ DOI: DOI: 10.48305/22.52 ]